

Till Kieltraktatens fjärde artikel

Enligt det första svenska utkastet till fredstraktat under förhandlingarna i Kiel skulle konungen av Danmark avträda Norge till konungen av Sverige. Norge och dess amt skulle »hädanefter med full äganderätt och suveränitet tillhöra konungariket Sverige och därmed förbli införlivade» («*appartiendront désormais en toute propriété et souveraineté au Royaume de Suède, et lui restent incorporés*»).

Som bekant har formuleringen »au Royaume de Suède, et lui restent incorporés» senare strukits och i marginalen av Gustaf af Wetterstedt ersatts med orden »à S.M. le Roi de Suède, et formeront un Royaume, réuni à celui de Suède». Ändringen inflöt i den slutgiltiga texten.¹

I ett anförande inför det norska stortingets presidenter år 1828 meddelade Carl XIV Johan att den slutliga lydelsen av artikeln i fråga tillkommit på hans bestämda yrkande. Wetterstedts ändring och Carl Johans deklaration har i Jörgen Weibulls gradualavhandling spelat en väsentlig roll i författarens framställning, som går ut på att Carl Johan gentemot svenska rådgivare med Lars von Engeström i spetsen hävdade en bestämd uppfattning om Norges ställning i unionen. Ändringen i fjärde artikeln skulle innebära att Carl Johan valde den linje i den norska frågan, som syftade till att vinna normmännens egen medverkan vid landets förening med Sverige.²

Carl Johans redogörelse var för Weibull liksom tidigare forskning »den veterligen enda bevarade redogörelsen från någon av de medverkande vid Kieltraktatens tillkomst om hur ändringen av fjärde artikeln kommit till stånd».³ Genom ett lyckat arkivfynd har Hans Meijer senare kunnat uppvisa att det också förelegat ett av Wetter-

¹ JÖRGEN WEIBULL, *Carl Johan och Norge 1810–1814*, Lund 1957, s. 171 ff.

² WEIBULL, a.a., s. 183.

³ WEIBULL, a.a., s. 176 f.

stedt författat referat av Carl Johans tal inför det norska stortingets presidenter.⁴

Enligt Meijer har Wetterstedt vad angår fjärde artikeln »en radikalt annan version av händelseförloppet vid fredsförhandlingarna i Kiel» än den Carl Johan givit.⁵ Wetterstedt har tagit bort påståendet att Carl Johan varit mannen bakom fjärde artikeln. Den enda förklaringen till detta, som Meijer kan finna, är att Wetterstedt ansett denna uppgift vara uppenbart oriktig.⁶

I ett sammandrag av sin avhandling, Carl Johan och föreningen med Norge, publicerad i HLFÄ 1958–1959, s. 66 ff., har Weibull gått i svaromål. Enligt Weibull kan Wetterstedts korrigerings lika gärna ha tillkommit av andra motiv än att endast ändra en i sak oriktig uppgift. Weibull anför därefter ett par möjliga motiv till den wetterstedtska ändringen. Det kan exempelvis ha syntts Wetterstedt politiskt oklokt att inför svensk opinion utpeka Carl Johan som initiativtagare till en ändring, som utgjorde själva grundvalen för norrmännens långt gående krav.⁷

Weibull synes emellertid icke ha observerat, att Meijers påstående, att Wetterstedt givit en från Carl Johans berättelse radikalt avvikande version av händelseförloppet vid förhandlingarna i Kiel, vilar på en bristfällig läsning av Wetterstedts referat.

Till jämförelse lägges här de norska stortingpresidenternas referat och Wetterstedts översättning därav.⁸

UR STORTINGSPRESIDENTERNAS
REFERAT:

2. At i Traktaten af 3die Marts 1813 med Storbritannien blev *følge* Hs. K. Ms *Indflydelse indført* den Bestemmelse angaaende Norges og Sveriges Forening, at den skulde bevirkes med al muelig Skaansomhed og med alt Hensyn til det Norske Folks Frihed og Lykke.

UR WETTERSTEDTS ÖVER-
SÄTTNING:

2° que *par suite du désir exprès du Roi*, il avait été inséré dans le traité du 3 mars 1813, avec la Grande Bretagne, un clause, par rapport à l'union de la Norvège avec La Suède, portant: qu'elle devrait se faire, »avec tous les ménagemens et tous les égards possibles pour le bonheur et la liberté du peuple de la Norvège».

⁴ HANS MEIJER, Blev Norge självständigt genom Kieltraktaten? StvT 1958, s. 8 ff.

⁵ MEIJER, a.a., s. 9 f.

⁶ MEIJER, a.a., s. 12.

⁷ WEIBULL, HLFÄ 1958–1959, s. 76 n. 1.

⁸ Texterna anförda efter MEIJER, a.a., s. 11. Kursiverat här.

3. At da der i Kiel underhandle- des om Norges Afstaaelse, havde den Kongl. Danske Befulmægtigede, Hr. Bourke foreslaaet og paastaet en Redaktion af Traktaten, ifølge hvilken Norge skulde indlemmes i det Svenske Rige, saaledes som Hs. Maj:t Kongen af Danmark havde eiet samme, hvilken *vor nuværende Konge* peremptorisk forkastede og derimod *bevirkede Antagelsen af den Redaktion, som findes i den 4:de Artikel af Freden i Kiel*, hvori fastsættes, at Norge skulde være et med Sverige forenet Kongerige.

3° que lors des negociations de Kiel, sur la cession de la Norvège, *on rédigea, par les même motifs* l'article 4 du Traité de manière que la Norvège devait former un Royaume réuni à celui de Suède.

Enligt Meijer konstaterar Wetterstedt i punkt 3 »att man vid freds- förhandlingarna i Kiel, *av samma skäl (hänsyn till norska folkets frihet och lycka)*⁹ redigerade artikel 4 i traktaten så att Norge skulle utgöra ett kungarike förenat med Sverige».¹⁰

Det kan knappast vara riktigt att »av samma skäl» (par les même motifs) har den av Meijer anförda syftningen på »norska folkets frihet och lycka» (le bonheur et la liberté du peuple de la Norvège) i punkt 2 av Wetterstedts översättning.

I punkt 2 i stortingspresidenternas referat omtalas Sveriges traktat år 1813 med England. Traktatens utformning tillkom enligt referatet genom inflytande från Carl Johan.

I punkt 3 omtala stortingspresidenterna att Carl Johan genomdri- vit antagandet av den slutgiltiga texten till Kieltraktatens fjärde ar- tikel.

Enligt stortingspresidenternas referat hade alltså Carl Johans vilja varit bestämmande för utformandet av två olika traktatsartiklar, vilka båda rörde Norges ställning.

Wetterstedt följer för punkt 2 sin norska förlaga nära. Orden »følge Hs. K. Ms. Indflydelse» översättes till »par suite du désir ex- près du Roi». Även Wetterstedt meddelar sålunda att Carl Johans vilja varit utslagsgivande vid formuleringen av den svensk-engelska traktatsartikeln.

Stortingspresidenternas utförliga berättelse i punkt 3 om hur Carl

⁹ Kursiverat här.

¹⁰ MEIJER, a. a., s. 12.

Johan genomdrev sin redaktion av Kieltraktatens fjärde artikel har hos Wetterstedt ersatts med fastsläendet att redigeringen berodde av samma motiv, som varit verksamma vid formuleringen av den svensk-engelska traktatsbestämmelsen angående Norge, nämligen konungens uttryckliga vilja. Observera den verbala parallellen »*par suite du désir exprès du Roi*» och »*par les mêmes motifs*»! I stället för att upprepa sitt uttryck i punkt 2 om konungens vilja har Wetterstedt alltså nöjt sig med en enkel hänvisning till motsvarande formulering i sin föregående punkt.

I och med att Wetterstedts formulering »*par les mêmes motifs*» torde åsyfta Carl Johans viljeyttring, kan Meijers påstående att Wetterstedt givit en radikalt annan version än Carl Johan av händelseförloppet vid fredsförhandlingarna i Kiel knappast upprätthållas.

Sten Körner